

Karl Marx ja Friedrich Engels

KIERTOKIRJE

Bebelille, Liebknechtille, Brackelle ja muille²¹

Hyvä Bebel!

Vastausta elokuun 20. päivän kirjeeseen on viivytännyt toisaalta Marxin pitkälinen poissaolo, toisaalta pari odottamatonta tapausta: ensin Richterin »Jahrbuchin»²², sitten itse Hirschin tulo.

Minun täytyy tehdä kirjeestänne sellainen johtopäätös, että Liebknecht ei ole näyttänyt Teille viimeistä kirjettäni, vaikka suorastaan velvoitin hänet siihen. Muutoin ette varmaan olisi esittänyt minulle samoja perusteluja, jotka Liebknecht on tuonut esiin ja joihin olen jo *vastannut* tuossa kirjeessä.

Tarkastelkaamme nyt niitä eri kohtia, joista on kysymys.

I. NEUVOTTELUT KARL HIRSCHIN KANSSA

Liebknecht tiedustelee Hirschiltä, ryhtyykö tämä toimittamaan Zürichissä pian perustettavaa puoluelehteä. Hirsch toivoo tietoja lehden rahoituksesta: paljonko varoja on käytettävissä ja keneltä ne tulevat. Ensimmäinen seikka on tärkeä, jotta tiedettäisiin, täytyykö lehden lopahtaa jo parin kuukauden kuluttua; toinen, jotta saataisiin selvyys siitä, kuka pitelee kukkaron nyörejä ja niin ollen myös loppujen lopuksi määrää lehden suunnan. Liebknechtin vastaus Hirschille — »kaikki järjestyksessä, lisätiedot saat Zürichistä» (Liebknecht Hirschille 28. heinäkuuta) — ei tule perille. Mutta Zürichistä tulee Hirschille (24. heinäkuuta) kirje Bern-

steiniltä, jossa tämä ilmoittaa, että »(lehden) ohjaus ja valvonta on annettu *meidän* tehtäväksemme». »Viereckin ja *meidän* välillä» käytiin muka keskustelu, jossa todettiin,

»että Teidän asemaanne vaikeuttavat jonkin verran ne erimielisyydet, joita Teillä on »Laternen»²³ toimittajana ollut erinäisten toverien kanssa, mutta minä en pidä tätä epäilyä kovinkaan painavana».

Ei sanaakaan rahoituksesta.

Hirsch vastaa viipymättä 26. heinäkuuta ja tiedustelee lehden aineellista tilannetta. Ketkä toverit ovat sitoutuneet kattamaan vajauksen? Mihin summaan asti ja kuinka pitkäksi ajaksi? Toimittajan palkkiolla ei ole tässä mitään merkitystä, Hirsch haluaa vain tietää, »onko taattu varoja lehden julkaisemiseksi ainakin vuoden ajan».

Bernstein vastaa 31. heinäkuuta: mahdollinen vajoaus katetaan vapaaehtoisilla maksuilla, joista *muutamia* (!) on jo merkitty. Hirschin huomautuksiin hänen ajattelmastaan lehden suunnasta, josta jäljempänä, seuraa siten paheksuvia huomautuksia ja *määräyksiä*:

»Tästä *valvontakomission* täytyy pitää kiinni sitäkin tiukemmin, koska se itse on vuorostaan valvonnan alainen, ts. vastuullinen. Näistä kohdista Teidän täytyy siis sopia valvontakomission kanssa.»

Vastausta toivotaan pikaisesti, sähkeitse, mikäli mahdollista.

Sen sijaan, että Hirsch saisi vastauksen aiheellisiin kysymyksiinsä, hän saakin siis tiedon, että hänen pitää toimittaa lehteä Zürichissä istuvan *valvontakomission* alaisena. Tuon komission näkemykset poikkeavat hänen näkemyksistään olennaisesti, mutta hänelle ei ole ilmoitettu edes sen jäsenten nimiä!

Täysin aiheellisesti tästä kohtelusta närkästyneenä Hirsch pitää parempana sopia leipzigiläisten kanssa. Teidän täytyy tuntea hänen elokuun 2. päivän kirjeensä Liebknechtille, koska hän *nimenomaan vaati*, että siitä tiedotetaan Teille ja Viereckille. Hirsch suostuu jopa Zürichin valvontakomission alaisuuteen, mikäli tämän pitää esittää huomautuksensa kirjallisesti ja ratkaisut tekee Leipzigin kontrollikomissio.

Sillä välin Liebknecht kirjoittaa 28. heinäkuuta Hirschille:

»*Tietenkin* yrityksen rahoitus on taattu, koska sen takana on koko puolue ynnä Höchberg. Mutta asian yksityiskohdat eivät minua kiinnosta.»

Liebknechtin seuraavakaan kirje ei sisällä mitään rahoituksesta, mutta vakuuttaa sen sijaan, että Zürichin komissio ei ole mikään toimituskunta, vaan että sille on uskottu ainoastaan *hallinto* ja talous. Vielä 14. elokuuta Liebknecht kirjoittaa samaa minulle ja vaatii, että meidän on taivuteltava Hirsch suostumaan. Te itse olette perillä asian todellisesta laidasta vielä 29. elokuuta niin vähän, että kirjoitatte minulle:

»Hänellä» (Höchbergillä) »ei ole toimituksessa enempää ääniä kuin *kellään muullakaan tunnetulla puoluetoverilla.*»

Lopuksi Hirsch saa 11. elokuuta Viereckiltä kirjeen, jossa myönnetään, että

»Zürichissä olevan kolmikon on *toimituskuntana* ryhdyttävä toimiin lehden perustamiseksi ja valittava toimittaja leipzigiläiskolmikon suostumuksella... *mikältä muistan*, ilmoitetuissa päätöksissä lausuttiin myös, että kohdassa 2 mainitun zürichiläisen perustamiskomitean tulisi olla *sekä poliittisessa* että taloudellisessa vastuussa puolueelle... Tästä näyttää nyt minun mielestäni seuraavan, että... ilman puolueelta lehden perustamistehtävän saaneen Zürichin kolmikon myötävaikutusta ei toimitustyön vastaanotto ole ajateltavissa.»

Tässä on Hirschille nyt ainakin *jotain* täsmällistä, vaikkakin vain toimittajan asemasta suhteessa zürichiläisiin. He ovat *toimituskunta*; heillä on myös *poliittinen* vastuu; ilman heidän myötävaikutustaan ei toimitustyötä voida ottaa vastaan. Lyhyesti sanoen: Hirschiä yksinkertaisesti kehotetaan sopimaan asioista kolmen Zürichissä olevan ihmisen kanssa, joiden nimiä ei ole vielääkään ilmoitettu hänelle.

Jotta sekaannus olisi täydellinen, kirjoittaa Liebknecht Viereckin kirjeeseen jälkikirjoituksen:

»Äskettäin täällä kävi Singer Berliinistä; hän *ilmotti*, että Zürichin valvontakomissio *ei* ole *toimituskunta*, kuten Viereck mainitsee, vaan olennaisesti hallintokomissio, joka on vastuussa

puolueelle, ts. meille, lehden taloudesta; sen jäsenillä on tietenkin oikeus ja velvollisuus keskustella Sinun kanssasi toimitustyöstä (mikä oikeus ja velvollisuus muuten on *jokaisella* puoluetoverilla), mutta heillä *ei ole* valtuuksia panna Sinua *holhouksen* alle.»

Kolme zürichiläistä ja yksi Leipzigin toimikunnan jäsen — *ainoa*, joka oli läsnä neuvotteluissa — pitää kiinni siitä, että Hirschin tulee olla zürichiläisten virallisen johdon alainen, toinen Leipzigin toimikunnanjäsen kiistää tämän oitis. Pitäisikö Hirschin tehdä ratkaisunsa, ennen kuin herrat ovat päässeet keskenään yksimielisyyteen? Ei ajateltu lainkaan sitä, että Hirschillä oli oikeus saada tietoonsa päätökset ehdoista, joihin häntä pyydettiin suostumaan; eihän leipzigiläisille tullut mieleen hankkia edes *itselleen* autenttisia tietoja näistä päätöksistä. Miten tuollainen ristiriita muutoin oli mahdollinen?

Jos leipzigiläiset eivät voineetkaan päästä yksimielisyyteen zürichiläisille annetuista valtuuksista, niin zürichiläisille asia oli täysin selvä.

Schramm kirjoittaa Hirschille 14. elokuuta:

»Jos Te ette olisi aikoinanne kirjoittanut, että tulisitte samanlaisessa tapauksessa» (kuin Kayserin tapaus) »jälleen menettelemään samoin ja antanut aihetta odottaa samanlaista kirjoitustapaa, emme tuhlaisi asiaan sanaakaan. Mutta ottaen huomioon ilmoituksenne meidän on pidätettävä oikeus ratkaisevaan ääneen otettaessa artikkeleita uuteen lehteen.»

Kirje Bernsteinille, jossa Hirsch olisi muka kirjoittanut noin, on kirjoitettu 26. heinäkuuta, *kauan* sen Zürichin konferenssin jälkeen, jossa kolmen zürichiläisen valtuudet päätettiin. Mutta Zürichissä ollaan jo niin täynnä byrokraattisen kaikkivaltaisuuden tuntoa, että tähän Hirschin myöhempään kirjeeseen vastataan vaatimalla jo uutta valtuutta, oikeutta *päättää* artikkelien hyväksymisestä.

Toimituskunta on jo *sensorikunta*.

Vasta kun Höchberg tuli Pariisiin, Hirsch sai häneltä tietää kummankin komission jäsenten *nimet*.

Jos neuvottelut Hirschin kanssa siis raukesivat tyhjiin, niin mitkä olivat syyt?

1. Se, että sekä leipzigiläiset että zürichiläiset itsepintaisesti kieltäytyivät antamasta Hirschille tosiasia-

tietoja lehden taloudellisesta perustasta ja niin ollen mahdollisuuksista pitää lehteä hengissä vaikka vain vuodenkin ajan. Merkityn summan hän sai (Teidän ilmoituksenne mukaan) tietää vasta täällä minulta. Oli tuskin mahdollista tehdä aikaisemmista ilmoituksista (puolue ynnä Höchberg) muuta johtopäätöstä kuin, että lehteä rahoittaa jo nyt etupäässä Höchberg tai että se kuitenkin olisi pian hänen avustustensa varassa. Eikä tämä jälkimmäinen mahdollisuus ole nyt likimainkaan poissuljettu. 800 markan — mikäli saan numeroista selvän — summa on *täsmälleen* sama (40 puntaa), mikä tšekäläisen yhdistyksen täytyi panna »Freiheitiin»²⁴ ensimmäisenä puolena vuotena.

2. Liebknechtin toistunut, sittemmin täysin vääräksi osoittautunut vakuutus, että zürichiläiset eivät suinkaan virallisesti valvo toimitusta, ja tästä kehkeytynyt väärinkäsitysten komedia.

3. Lopuksi saatu varmuus siitä, että zürichiläisten ei pitänyt ainoastaan kontrolloida, vaan myös sensuroida, ja että Hirschin osaksi jäisi vain bulvaanina toimiminen.

Voimme vain myöntää, että Hirsch teki oikein kieläytyessään tästä. Leipzigin komissiota on, kuten saimme tietää*, täydennetty vielä kahdella Leipzigin ulkopuolella asuvalla jäsenellä, ja se voi siis ryhtyä ripeisiin toimiin vain, kun kolme leipzigiläistä ovat yksimielisiä. Näin ollen todellinen painopiste siirtyy kokonaan Züriichiin, ja sikkäläisten kanssa ei Hirsch eikä kukaan muukaan todella vallankumouksellinen ja proletaarihenkinen toimittaja voisi kovin kauan työskennellä. Tästä jäljimpänä.

II. LEHDEN AIOTTU SUUNTA

Jo 24. heinäkuuta Bernstein ilmoittaa Hirschille, että erimielisyydet, joita tällä on »Laternen» toimittajana ollut erinäisten toverien kanssa, vaikeuttaisivat hänen asemaansa.

* Marginaaleihin on lyijykynällä merkitty: »Hochbergiltä», Toim.

Hirsch vastaa, että lehden suunnan tulee hänen käsi-tyksensä mukaan olla sama kuin »Laternen», ts. sellainen, joka välttää Sveitsissä oikeudenkäynnit eikä ole Saksassa tarpeettoman säikähtänyt. Hän kysyy, keitä nuo toverit ovat, ja jatkaa:

»Minä tunnen vain yhden ja lupaan Teille, että samanlaisessa *kurinrikkomistapauksessa* suhtaudun häneen *jälleen* täsmälleen samalla tavalla.»

Tähän Bernstein vastaa uuden virallisen sensorinarvonsa tunnossa:

»Mitä lehden suuntaan tulee, niin valvontakomission näkemys on, ettei 'Laternen' pidä olla esikuvana. Meidän mielestämme lehden pitää olla enemminkin periaatteellisesti sosialistinen kuin poliittisesti radikaali. Sellaiset tapaukset, kuin hyökkäykset Kayseria vastaan, mitä kaikki toverit poikkeuksetta» (!) »paheksuivat, täytyy kaikissa oloissa välttää.»

Ja niin edelleen, ja niin edelleen. Liebknecht sanoo hyökkäystä Kayseria vastaan »pahaksi pukiksi», ja Schramm pitää sitä niin vaarallisenä, että määrää Hirschin sen vuoksi sensuuriin.

Hirsch kirjoittaa vielä kerran Höchbergille, että sellaista tapausta kuin Kayserin tapaus

»ei voi sattua, kun on olemassa puolueen virallinen äänenkannattaja, jonka selkeistä ohjeista ja hyvänsuovista vihjeistä valtiopäiväedustaja ei voi *olla* niin röyhkeästi välittämättä.»

Myös Viereck kirjoittaa, että uuden lehden

»tulisi noudattaa kiihкотonta suuntaa ja olla mahdollisuuksien mukaan välttämättä mistään esiin tulleista erimielisyyksistä», sen ei tulisi olla mikään »suurennettu 'Laterne'», ja että »Bernsteiniä voisi moittia korkeintaan siitä, että hän kannattaa liian maltillista suuntausta, mikäli tuo on mikään moite aikana, jolloin emme kuitenkaan voi edetä liput liehuen».

Mikä sitten on tämä Kayserin tapaus, tämä anteeksiantamaton rikos, jonka Hirsch on tehnyt? Ainoana sosiaalidemokraattisista edustajista Kayser puhuu ja äänestää valtiopäivillä suojelutullien puolesta. Hirsch syyttää Kayseria puoluekurin rikkomisesta, koska tämä

1. äänestää välillisten verojen puolesta, vaikka puolueohjelmassa nimenomaisesti vaaditaan niiden poistamista;

2. myöntää Bismarckille rahaa ja rikkoo siten puoluetaktiikkamme ensimmäistä perussääntöä: »ei penniäkään tälle hallitukselle».

Hirsch on kummassakin kohdassa kiistatta oikeassa. Ja kun Kayser poljettuaan maahan toisaalta puolueohjelman, johon edustajat ovat niin sanoakseni vannoutuneet kongressipäätöksellä, toisaalta puoluetaktiikan ehdottomimman, kaikkein tärkeimmän perussäännön äänesti Bismarckille *rahaa kiitokseksi sosialistilaista*, oli Hirsch meidän mielestämme täysin oikeassa lyödessään häntä niin lujasti kuin löi.

Me emme ole voineet mitenkään ymmärtää, miten Saksassa on voitu ärsyyntyä niin tavattomasti tästä Kayseria vastaan suunnatusta hyökkäyksestä. Nyt Höchberg kertoo minulle, että »valtiopäiväryhmä» on antanut Kayserille *luvan* hänen menettelyynsä, ja että tämän luvan katsottiin antavan Kayserille suojan.

Jos asia on niin, niin se on toki jo liikaa. Ensinnäkin Hirsch saattoi tietää tästä salaisesta päätöksestä yhtä vähän kuin muukin maailma. Nyt se puolueeseen kohdistunut nolaus, joka aikaisemmin voitiin vierittää yksin Kayserin niskoille, vain kasvaa tämän jutun vuoksi, ja samoin kasvaa Hirschin ansio, kun hän on paljastanut avoimesti koko maailmalle Kayserin mauttomat puheenparret ja vielä mauttomamman äänestysmenettelyn ja pelastanut siten puolueen kunnian. Vai onko saksalainen sosiaalidemokratia todella saanut parlamenttitaudin tartunnan? Uskooko se todella, että kansanvaali on vuodattanut valittujen päälle Pyhän hengen ja muuttanut ryhmäkokoukset erehtymättömiksi kirkolliskokouksiksi, ryhmäpäätökset loukkaamattomiksi dogmeiksi?

Virhe on kyllä tehty, mutta sitä ei ole tehnyt Hirsch, vaan ne edustajat, jotka suojelivat Kayseria päätöksellään. Ja sitä pahempi, jos ne, joiden erityisesti pitäisi valvoa puoluekurin noudattamista, itse rikkovat tätä kuria niin räikeästi. Mutta vieläkin pahempi on, jos rohjetaan ajatella, että puoluekuria eivät ole rikkoneet Kayser puheellaan ja äänestysmenettelyllään ja toiset edustajat päätöksellään, vaan Hirsch, kun hän tästä hänelle tuntemattomasta päätöksestä huolimatta hyökkää Kayserin kimppuun.

Muuten puolue on epäilemättä ottanut suojelutullikysymyksessä yhtä epäselvän ja päättämättömän kannan kuin tähän asti lähes kaikissa käytännöllisissä taloudellisissa kysymyksissä, esimerkiksi valtion rautateiden kysymyksessä. Tämä johtuu siitä, että puolueen äänenkannattajat, erikoisesti »Vorwärts»²⁵, eivät ole käsitelleet tätä kysymystä perusteellisesti, vaan ovat sen sijaan askarrelleet mieluummin tulevan yhteiskuntajärjestyksen rakenteen parissa. Kun suojelutulleista tuli sosialistilain²⁶ jälkeen yhtäkkiä käytännöllinen kysymys, esiintyi asiasta mitä erilaisimmin sävyttyneitä mielipiteitä, eikä paikalla ollut ketään, jolla olisi ollut selkeän ja oikean arvion perusedellytykset: tiedot Saksan teollisuuden tilasta ja asemasta maailmanmarkkinoilla. Valitsijoiden keskuudessa saattoi siellä täällä esiintyä suojelutulleja kannattavia mielialoja, ja nekin tahdottiin ottaa huomioon. Sille ainoalle tielle, joka olisi johtanut pois sekasorrosta, nimittäin asian käsittelyyn puhtaasti poliittisena kysymyksenä (kuten »Laternessa» tapahtui), ei lähdetty päättäväisesti. Siten puolue esiintyi tässä keskustelussa väistämättä epäröivästi, epävarmasti ja epäselvästi ja joutui lopulta perusteellisesti nolatuksi Kayserin takia ja kanssa.

Hyökkäystä Kayseria vastaan käytetään nyt syynä saarnata Hirschille kaikin tavoin, että uusi lehti ei suinkaan saa matkia »Laternen» liiallisuuksia, että sen pitää olla enemmänkin periaatteellisesti sosialistinen ja kiihkottomasti asennoituva kuin poliittisesti radikaali. Ja tätä saarnaa Viereck yhtä paljon kuin Bernsteinkin, joka Viereckin mielestä on kunnan mies juuri sen vuoksi, että hän on liian maltillinen, kun »emme kuitenkaan voi edetä liput liehuen».

Mutta miksi sitten ylipäänsä mennään ulkomaille, jos ei siksi, että voitaisiin esiintyä liehuvin lipuin? Ulkomailla sille ei ole mitään estettä. Sveitsissä ei ole Saksan lehdistö-, yhdistys- ja rikoslakeja. Siellä ei siis ainoastaan voida sanoa niitä asioita, joita ei voitu sanoa kotona jo ennen sosialistilakia tavallisten saksalaisten lakien vuoksi, vaan siellä on myös *velvollisuus* sanoa ne. Sillä Sveitsissä emme seiso ainoastaan Saksan, vaan koko Euroopan edessä, ja meillä on velvollisuus, *Sveitsin*

lakien sallimissa puitteissa, esittää Saksan puolueen tiet ja tavoitteet Euroopalle peittelemättä. Joka Sveitsissä noudattaa *Saksan* lakeja, osoittaa vain, että hän on ansainnut nämä lait ja että hänellä ei ole itse asiassa muuta sanottavaa kuin se, mitä Saksassa oli lupa sanoa jo ennen poikkeuslakia. Ei ole myöskään syytä kiinnittää huomiota siihen mahdollisuuteen, että toimitukseen kuuluvilta evätään tilapäisesti oikeus palata Saksaan. Joka ei ole valmis ottamaan tätä riskiä, ei kuulu noin korkealle kunniapaikalle.

Vieläkin enemmän. Saksan puolue on pantu poikkeuslailla pannaan ja valtionkiroukseen juuri sen vuoksi, että se oli ainoa vakava oppositiopuolue Saksassa. Jos se esittää ulkomailla ilmestyvässä äänenkannattajassa kiitollisuutensa Bismarckille siten, että se luopuu tästä ainoan vakavan oppositiopuolueen asemasta, että se esiintyy sävyisästi ja kesyesti ottaen potkun vastaan kiihkkottomasti, niin se todistaa vain ansainneensa tuon potkun. »Laterne» on varmasti maltillisimpia kaikista saksalaisista lehdistä, jotka ovat ilmestyneet ulkomailla vuodesta 1830 lähtien. Mutta jos jo »Laterne» oli liian rohkea, niin uusi äänenkannattaja voi vain saattaa puolueen huonoon valoon muunmaalaisten aatetoverien silmissä.

III. KOLMEN ZÜRICHILÄISEN MANIFESTI

Sillä välin tuli Höchbergin »Jahrbuch». Se sisältää artikkelin »Katsaus Saksan sosialistiseen liikkeeseen»²⁷, joka on, kuten Höchberg itse sanoi minulle, juuri Zürichin komission kolmen jäsenen kirjoittama. Siinä meillä on heidän autenttinen kritiikkinsä tähänastisesta liikkeestä ja samalla heidän autenttinen ohjelmansa uuden lehden suunnaksi, sikäli kuin se riippuu heistä.

Heti aluksi sanotaan:

»Liike, jota Lassalle piti korostetusti poliittisena, johon hän ei kutsunut ainoastaan työläisiä, vaan kaikkia kunniallisia demokraatteja, jonka kärjessä piti marssiman tieteen riippumattomien edustajien ja kaikkien todellisen ihmisrakkauten täyttämien miesten, latistui J. B. Schweitzerin puheenjohtajakaudella yksipuoliseksi teollisuustyöläisten etukamppailuksi.»

En ryhdy tässä tutkimaan, onko asia historiallisesti näin ja missä määrin se on näin. Schweitzeriin kohdistuva nimenomainen moite on siinä, että tämä olisi *latistanut* lassallelaisuuden, joka käsitetään tässä porvarilliseksi demokraattis-filantrooppiseksi liikkeeksi, yksipuoliseksi teollisuustyöläisten etukamppailuksi*, kun hän itse asiassa *syvensi* sen luonnetta teollisuustyöläisten luokkataisteluna porvaristoa vastaan. Edelleen häntä moititaan »porvarillisen demokratian torjumisesta». Mutta mitä tekemistä porvarillisella demokratialla on sosiaalidemokraattisessa puolueessa? Jos se koostuu »rehellisistä miehistä», se tuskin haluaa edes tulla puolueeseen, ja jos se kuitenkin haluaa tulla, niin vain pilatakseen ilman.

Lassallelainen puolue²⁸ »piti parempana toimia *mitä yksipuolisimmalla tavalla työväenpuolueena*». Herrat, jotka kirjoittavat näin, ovat itse jäseninä puolueessa, joka toimii mitä yksipuolisimmalla tavalla työväenpuolueena, ja hoitavat siinä virkoja ja kunniatehtäviä. Tässä on ehdoton ristiriitaisuus. Jos he tarkoittavat, mitä kirjoittavat, niin heidän on erottava puolueesta tai ainakin viroista ja kunniatehtävistä. Jos he eivät tee sitä, niin he myöntävät aikovansa käyttää virallista asemaansa taistellakseen puolueen proletaarista luonnetta vastaan.

* Edelleen seurasi käsikirjoituksesta yliviivattu kohta: »Schweitzer oli suuri konna, mutta hyvin lahjakas mies. Hänen ansionsa oli juuri siinä, että hän murskasi alkuperäisen ahtaan lassallelaisuuden rajoittuneine valtionapu-yleislääkkeineen... Ja mihin hän sitten turmeltuneista motiiveista syllistyikin ja miten tiukasti hän pitikin kiinni lassallelaisesta valtionavun yleislääkkestä oman valtansa säilyttämiseksi, hänen suuri ansionsa on kuitenkin, että hän mursi alkuperäisen ahtaan lassallelaisuuden, laajensi puolueen taloudellista näköpiiriä ja valmisteli siten sen liittymistä yhtenäiseen saksalaiseen puolueeseen. Proletariaatin ja porvariston välistä luokkataistelua, tätä kaiken vallankumouksellisen sosialismin ydintä, saarnasi jo Lassalle. Schweitzer korosti tätä vielä pontevammin, ja se oli asiallisesti joka tapauksessa edistystä, vaikka hän käyttikin sitä tekosyynä saattaakseen diktatuurilleen vaarallisia henkilöitä epäilyksen alaisiksi. On aivan totta, että hän muutti lassallelaisuuden *yksipuoliseksi teollisuustyöläisten etukamppailuksi*. Mutta vain sikäli yksipuoliseksi, että itsekkäiden poliittisten motiivien vuoksi hän ei halunnut tietää mitään maatyöläisten etutaistelusta suurmaanomistusta vastaan. Mutta siitä häntä ei tässä moitita, vaan...»
Toim.

Puolue siis pettää itseään, jos antaa heidän pysyä tehtävissään.

Näiden herrojen näkemyksen mukaan sosiaalidemokraattisen puolueen *ei* tule olla *mikään* yksipuolinen työväenpuolue, vaan kaikinpuolinen »kaikkien todellisen ihmisrakkauden täyttämien miesten» puolue. Todistaakseen tämän puolueen täytyy ennen kaikkea päästä eroon raaoista proletaarisista intohimoistaan ja asetettava sivistyneen filantrooppisen porvariston johdettavaksi, jotta se »omaksuisi hyvän maun» ja »oppisi hyviä käytöstapoja» (s. 85). Silloin myös monien johtajien »ryysyläiskäytös» hienostuu kunnianarvoiseksi »porvarilliseksi käytökseksi» (ikään kuin tässä tarkoitettujen ulkonaisesti ryysyläismäinen käytös ei olisi vähäisin seikka, mistä heitä voi moittia!) Silloin tulee myös

»löytymään lukuisia kannattajia sivistyneiden ja omistavien luokkien piiristä. Mutta nämä on saatava mukaan ensin, jotta... harjoitettu agitaatio tuottaisi *tuntuvia tuloksia*». Saksalainen sosialismi on »pannut liian paljon painoa *massojen* valloittamiselle ja lyönyt näin laimin tarmokkaan» (!) »propagandatyön niin sanoituissa ylemmissä yhteiskuntakerroksissa». Sillä »puolueelta puuttuu vielä miehiä, jotka olisivat sopivia edustamaan sitä valtiopäivillä». On kuitenkin »toivottavaa ja välttämätöntä uskoa edustajatehtävät miehille, joilla on ollut riittävästi tilaisuuksia ja aikaa perehtyä pohjia myöten asiaankuuluviin ongelmiin. Tavallisella työläisellä ja pikkumestarilla... on vain harvinaisissa oikeustapauksissa tarvittavaa vapaa-aikaa».

Valitkaa siis porvari!

Lyhyesti sanoen: työväenluokka on kykenemätön vapauttamaan itse itsensä. Sen takia sen täytyy astua »sivistyneiden ja omistavien» porvarien johdettavaksi, porvarien, joilla yksin on »tilaisuus ja aikaa» perehtyä siihen, mikä on hyödyksi työläisille. Ja toiseksi: porvaristoa vastaan ei saa missään nimessä taistella, vaan se on *valloitettava* tarmokkaalla propagandalla.

Mutta jos haluaa valloittaa puolelleen ylemmät yhteiskuntakerrokset tai vain niiden hyvänsuovat ainekset, ei millään muotoa saa säikäyttää niitä. Ja nyt zürichiläiskolmikko uskoo tehneensä rauhoittavan keksinnön:

»Juuri nyt sosialistilain kuristuksessa puolue osoittaa, *ettei* se halua kulkea väkivaltaisen, verisen vallankumouksen tietä,

vaan on päinvastoin päättänyt... lähteä laillisuuden, ts. *reformien* tielle.»

Kun siis 500 000—600 000 sosiaalidemokraattista äänestäjää ($\frac{1}{10}$ — $\frac{1}{8}$ koko äänestäjäkunnasta), jotka lisäksi ovat hajallaan ympäri koko maan, ovat niin järkeviä, etteivät lyö päätänsä seinään eivätkä yritä »veristä valankumousta» yhdellä kymmentä vastaan, niin se osoittaa, että he *kieltäytyvät* myös hamassa tulevaisuudessa käyttämästä hyväkseen mullistavia ulkoisia tapahtumia, niiden aiheuttamaa äkillistä vallankumouksellista kuohuntaa ja jopa kansan tuollaisissa yhteentörmäyksissä taistellen saavuttamaa *voittoa!* Jos Berliini osoittaisi jälleen kerran sellaista sivistymättömyyttä, että järjestäisi maaliskuun kahdeksannentoista²⁹, niin sosiaalidemokraattien ei suinkaan pitäisi osallistua taisteluun »barrikaadeille hinkuavina ryysyläisinä» (s. 88), vaan pikemminkin »noudattaa laillisuutta», tukahduttaa kapiointi, raivata barrikaadit ja marssia tarpeen vaatiessa kunniakkaan sotajoukon rinnalla yksipuolisia, raakoja, sivistymättömiä massoja vastaan. Jos herrat väittävät etteivät tarkoittaneet tätä, niin mitä he sitten tarkoittavat?

Mutta vieläkin parempaa on tulossa.

»Mitä rauhallisemmin, asiallisemmin ja harkitummin puolue esiintyy olevia oloja arvostellessaan ja muutosehdotuksia tehdessään, sitä pienempi toistumismahdollisuus on nyt» (sosialistilakia säädettäessä) »onnistuneella siirrolla, jonka avulla tietoinen taantumus sai porvariston pelästymään punaista aavetta» (s. 88).

Jotta porvaristo vapautuisi pelon häivästäkin, on sille todistettava selvästi ja vakuuttavasti, että punainen aave on todellakin vain aave, että sitä ei siis ole olemasakaan. Mutta mikä on punaisen aaveen salaisuus, jollei porvariston pelko väistämättömästi sen ja proletariaatin välisestä taistelusta, jossa on kysymys elämästä ja kuolemasta? Pelko nykyajan luokkataistelun väistämättömästi ratkaisusta? Poistettakoon luokkataistelu, niin porvaristo ja kaikki »riippumattomat ihmiset» »eivät säiky astua käsi kädessä proletariaatin kanssa!» Silloin petkutetuiksi joutuisivat kyllä juuri proletaarit.

Todistakoon puolue siis nöyrällä ja alamaisella käytöksellä, että se on ikiajoiksi luopunut niistä »sopimatomuuksista ja laittomuuksista» jotka antoivat aiheen sosialistilakiin. Jos puolue lupaa vapaaehtoisesti toimia vain sosialistilain sallimissa rajoissa, niin Bismarck ja porvarit kumoavat suosiollisesti tämän lain tarpeettomaksi käyneenä!

»Ymmärrettäköön meidät oikein», me emme halua »luopua puolueestamme ja ohjelmastamme, mutta olemme sitä mieltä, että meille riittää tekemistä vuosikausiksi, jos suuntaamme kaikki voimamme, koko tarmomme saavuttaaksemme tietyt lähellä olevat tavoitteet, jotka on joka tapauksessa saavutettava, ennen kuin voidaan ajatella pitemmälle menevien pyrkimysten toteuttamista.»

Silloin meihin liittyy joukoittain myös sellaisia porvareita, pikkuporvareita ja työläisiä, jotka »pitkälle menevät vaatimukset nyt ... säikäyttävät pois».

Ohjelmasta *ei luovuta*, sen toteuttaminen vain *lykätään* ... määräämättömäksi ajaksi. Ohjelma hyväksytään, mutta ei oikeastaan itseä varten, omaa elinaikaa varten, vaan postuumisti, perinnöksi lapsille ja lastenlapsille. Sillä välin »koko voima ja tarmo» suunnataan kaikenlaiseen näpertelyyn ja kapitalistisen yhteiskunnan paikkailuun niin, että jotakin toki näyttää olevan tekeillä, mutta porvaristoa ei kumminkaan säikäytetä. Täytyy toki antaa kiitosta »kommunisti» Miquelille, joka osoittaa horjumattoman vakaumuksensa kapitalistisen yhteiskunnan väistämättömästä kumoutumisesta lähivuosisatoina siten, että keinottelee toimeliaasti ja edistää parhaansa mukaan vuoden 1873 romahdusta ja niin ollen *todella* tekee jotakin olemassaolevan järjestyksen luhistumisen hyväksi.

Toinen rike hyviä käytöstapoja vastaan olivat »liioitellut hyökkäykset gryndereita vastaan», jotka »olivat vain aikansa lapsia», »Strousbergin ja hänen kaltaistensa ihmisten haukkuminen... olisi sen vuoksi saanut jäädä tekemättä». Valitettavasti kaikki ihmiset ovat »vain aikansa lapsia», ja jos se on riittävä peruste anteeksiantolle, niin kenenkään kimppuun ei saa enää käydä, kaikki polemiikki ja taistelu meidän taholtamme loppuu; me otamme rauhallisesti vastaan kaikki vastusta-

jamme potkut, koska me, viisaat, tiedämme, että he ovat »vain aikansa lapsia» eivätkä voi toimia muulla tavoin kuin toimivat. Sen sijaan, että maksaisimme heille potkut takaisin korkoineen, meidän pitää pikeminkin sääliä noita ihmisparkoja.

Samoin Kommuunin puolustamisesta oli se haitta,

»että se karkotti meihin muuten suopeasti suhtautuneita ihmisiä ja yleensäkin lisäsi *porvariston vihaa* meitä kohtaan». Ja edelleen puolue »ei ole kokonaan syytön lokakuun lain syntymiseen, sillä puolue on lisännyt *porvariston vihaa tarpeettomasti*».

Siinä Teille Zürichin kolmen sensorin ohjelma. Se ei jätä mitään epäselväksi. Ei ainakaan meille, koska tunnemme kaikki nämä puheenparret varsin hyvin jo vuodesta 1848. Pikkuporvariston pelokkaat edustajat ilmoittavat tällä tavoin, että proletariaatti saattaa vallankumouksellisen tilansa ajamana »mennä liian pitkälle». Päätäväisen poliittisen opposition sijasta — yleinen sovittelu; hallitusta ja porvaristoa vastaan käytävän taistelun sijasta — yritys puhua ne ympäri ja voittaa puolelleen; ylhäältä tulevaa väkivaltaa vastaan kohdistettavan lannistumattoman vastarinnan sijasta — nöyrä alistuminen ja tunnustus, että rangaistus on ansaittu. Kaikki historiallisesti välttämättömät ristiriidat tulkitaan väärinkäsityksiksi ja kaikki keskustelut päätetään hartaaseen vakuutteluun: pääasiasta olemme toki kaikki yhtä mieltä. Ihmiset, jotka vuonna 1848 esiintyivät porvarillisina demokraatteina, voivat nyt nimittää itseään yhtä hyvin sosiaalidemokraateiksi. Samoin kuin noille porvarillisille demokraateille demokraattinen tasavalta oli saavuttamattoman kaukana, samoin on näille sosiaalidemokraateille kapitalistisen järjestyksen kumoaminen saavuttamattoman kaukana, sillä ei siis ole mitään merkitystä nykyhetken poliittiselle käytännölle; voidaan sovitella, tehdä kompromisseja ja harjoittaa ihmisrakautta sydämen kyllyydestä. Samoin käy proletariaatin ja porvariston välisen luokkataistelun. Paperilla se tunnustetaan, koska sen olemassaoloa ei yksinkertaisesti voi enää kiistää, mutta käytännössä se hämärretään ja vesitetään. Sosiaalidemokraattisen puolueen *ei pidä* olla mikään työväenpuolue, sen ei pidä herättää porvariston

eikä ylipäättään kenenkään vihaa; sen täytyy ennen kaikkea tehdä tarmokasta propagandatyötä porvariston piirissä; sen sijaan, että puolue panisi painoa tavoitteille, jotka säikäyttävät porvareita pois ja jotka kuitenkin ovat saavuttamattomia meidän sukupolvellemme, sen pitää mieluummin käyttää kaikki voimansa ja tarmonsansa sellaisiin pikkuporvarillisiin paikkausreformeihin, jotka pönkittävät vanhaa yhteiskuntajärjestystä ja voivat ehkä siten muuttaa lopullisen katastrofin vähittäiseksi, pala palalta tapahtuvaksi ja mahdollisimman rauhanomaiseksi hajoamisprosessiksi. Nämä ovat samoja ihmisiä, jotka näennäisesti kovasti puuhaten eivät ainoastaan ole itse tekemättä mitään, vaan myös yrittävät estää sen, että tehtäisiin muuta kuin lörpöteltäisiin; samoja ihmisiä, joiden pelko ryhtyä tekoihin vuosina 1848 ja 1849 jarrutti liikkeen jokaista askelta ja johti lopulta tappioon; samoja ihmisiä, jotka eivät koskaan näe vastavaikutusta ja ovat sitten aivan ällistyneitä havaitessaan lopulta olevansa umpikujassa, jossa ei voi tehdä vastarintaa ja josta ei voi paeta; samoja ihmisiä, jotka haluavat pakottaa historian ahtaaseen pikkuporvarilliseen näköpiiriinsä, ja joista piittaamatta historia kulkee omaa tietään.

Mitä heidän sosialistisiin käsityksiinsä tulee, niin niistä on esitetty riittävä arvostelu jo »Kommunistisen puolueen manifestin» luvussa »Saksalainen eli 'todellinen' sosialismi»*. Missä luokkataistelu sysätään syrjään epämiellyttävänä »karkeana» ilmiönä, siellä sosialismille ei jää muuta perustaa kuin »tosi ihmisrakkaus» ja tyhjät puheenparret »oikeudenmukaisuudesta».

Itse kehityksen kulkuun perustuu se väistämätön ilmiö, että taistelevaan proletariaattiin liittyy yksittäisiä henkilöitä myös tähänastisesta hallitsevasta luokasta tuoden siihen mukanaan sivistyksen aineksia. Sen olemme jo sanoneet selvästi »Manifestissa». Mutta tässä yhteydessä on pantava merkille kaksi seikkaa:

Ensiksikin näiden ihmisten täytyy tuoda mukanaan todellisia sivistyksen aineksia, jotta heistä olisi hyötyä proletariaatin liikkeelle. Mutta useimpien saksalaisten käännynnäisten laita ei ole näin. Ei »Zukunft» eikä

* Ks. tämän laitoksen 2. osaa, s. 362—364. *Toim.*

»Neue Gesellschaft»³⁰ ole tuoneet mitään, mikä olisi vienyt liikettä askelenkaan eteenpäin. Todellinen, tosiasiallinen tai teoreettinen, sivistysaines puuttuu niistä kokonaan. Sen sijalla on vain yrityksiä sovittaa pinnallisesti omaksutut sosialistiset ajatukset yhteen mitä erilaisimpien teoreettisten näkökantojen kanssa, joita herrat ovat tuoneet yliopistosta tai mistä lie ja jotka ovat toinen toistaan sekavampia sen mätänemistilan ansiosta, jossa saksalaisen filosofian jäännökset nykyään ovat. Sen sijaan, että olisi kaikkein ensimmäiseksi perusteellisesti tutkittu uutta tiedettä, jokainen pikemminkin oikaisi sitä muassaan tuomansa näkökulman mukaan, teki käden käänteessä itselleen oman yksityistieteen ja vaati heti oikeutta opettaa sitä muille. Niin ollen näiden herrojen keskuudessa on suunnilleen yhtä monta näkökantaa kuin päätäkin; sen sijaan, että he olisivat tuoneet johonkin asiaan selvyyttä, he ovat saaneet aikaan vain suurta sekaannusta — onneksi miltei pelkästään omassa keskuudessaan. Puolue tulee vallan hyvin toimeen ilman sellaisia valistajia, joiden ensimmäinen periaate on opettaa muille, mitä eivät ole vielä itsekään oppineet.

Toiseksi. Kun muista luokista liittyy tällaisia ihmisiä proletaariseen liikkeeseen, niin ensimmäinen vaatimus on, että he eivät tuo mukanaan porvarillisten, pikkuporvarillisten jne. ennakkoluulojen jäänteitä, vaan omaksuvat proletaarisen katsomustavan varauksetta. Mutta nämä herrat ovat, kuten on osoitettu, pullollaan porvarillisia ja pikkuporvarillisia käsityksiä. Niin pikkuporvarillisessa maassa kuin Saksassa näillä käsityksillä on varmasti oikeutuksensa, mutta vain sosiaalidemokraattisen työväenpuolueen *ulkopuolella*. Jos herrat järjestäytyvät sosiaalidemokraattiseksi pikkuporvaripuolueeksi, niin siihen heillä on täysi oikeus; silloin heidän kanssaan voitaisiin neuvotella, olosuhteiden mukaan solmia liittoja jne. Mutta työväenpuolueessa he ovat vieras elementti. Jos on perusteita sietää heitä toistaiseksi, niin on myös velvollisuus ainoastaan sietää heitä ja estää heiltä kaikkalainen vaikutus puolueen johdossa ja pysyä tietoisena siitä, että välirikko heidän kanssaan on vain ajan kysymys. Ja nyt aika näyttää tulleen. Meistä näyttää käsittämättömältä, miten puolue voi vielä

sietää tämän artikkelin kirjoittajia piirissään. Jos puolueen johto kuitenkin joutuu suuremmassa tai pienemmässä määrin tuollaisten miesten käsiin, tulee puolue yksinkertaisesti kuohituksi, ja koko proletaarinen toimintatarmo on mennyt.

Mitä meihin tulee, niin meille on avoin vain yksi tie, joka on yhdenmukainen koko tähänastisen toimintamme kanssa. Me olemme lähes 40 vuoden ajan korostaneet luokkataistelun merkitystä historian tärkeimpänä liikevoimana ja nimenomaan porvariston ja proletariaatin välistä luokkataistelua nykyajan sosiaalisen mullistuksen suurena vipuna; sen vuoksi meille on mahdotonta kulkea yhdessä sellaisten ihmisten kanssa, jotka haluavat pyyhkäistä luokkataistelun pois liikkeestä. Internationaalia perustettaessa muotoilimme taisteluhuudoksemme nimenomaisesti: työväenluokan on itsensä hankittava vapautus työväenluokalle*. Emme siis voi kulkea yhdessä sellaisten ihmisten kanssa, jotka sanovat julkisesti, että työläiset ovat liian sivistymättömiä vapauttaakseen itse itsensä, ja että heidän täytyy saada vapautus ylhäältä, suurten ja pienten filantrooppisten porvariensa kädestä. Jos uusi puoluelehti omaksuu suunnan, joka vastaa näiden herrojen näkemyksiä, jos se on porvarillinen eikä proletaarinen, niin meille ei jää valitettavasti muuta tehtävää, kuin asettua julkisesti vastustamaan sitä ja tehdä loppu siitä solidaarisuudesta, jota olemme osoittaneet edustaessamme Saksan puoluetta ulkomailla. Toivottavasti *tähän* ei kuitenkaan jouduta.

Tämä kirje on tarkoitettu tiedoksi Saksassa olevan toimikunnan kaikille viidelle jäsenelle sekä Brackelle...

Meidän puoleltamme ei ole mitään estettä myöskään sille, että kirje annetaan tiedoksi zürichiläisille.

Kirjoittaneet Marx ja Engels
17.—18. syyskuuta 1879

Ensimmäisen kerran julkaistu aikakauslehdessä »Die Kommunistische Internationale», XII. Jahrg., Heft 23, 15. kesäkuuta 1931

Marx—Engels, Werke,
Dietz Verlag, Berlin,
Bd. 19, S. 150—166

* Ks. *Marx—Engels*. Valitut teokset kolmessa osassa, 2. osa, s. 73. *Toim.*